

ENTREVISTA A RICARD CREUS

Per bé que ens hauria agradat viatjar a la Garrotxa i poder gaudir d'una estona en companyia de Ricard Creus, les restriccions del gran tirà temps ens han obligat a obrar d'una altra manera.

Així, aquest text és un recull dels fragments més interessants d'una entrevista enregistrada per a la col·lecció «Veus Literàries», engegada per l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC). L'enregistrament l'ha dirigit Agustí Espriu.

Ricard Creus neix al Poblenou el 1928, fill d'un sabater de calçat ortopèdic. De jove treballa en una fàbrica d'estampats del barri, com a aprenent de gravador. Influït, potser, pels seus padrins, estudia pintura a la Llotja, on es fa amic del futur escultor Josep Maria Subirachs, també fill del barri. Després ingressa a Belles Arts, on coneix la seva dona Esther Boix.

Així, tot i començar la seva carrera artística com a pintor, «un pecat de joventut» segons ell, a vint-i-quatre anys deixa la paleta per dedicar-se a la literatura. El 1975 comença a publicar poesia. Entre els seus poemaris destaquem 36 poemes a partir del 36 (1978), reeditat l'any 2006 amb la col·laboració de l'Arxiu, i Retornar a Itàlia (1992), premi Rosa Leveroni. També ha conreat la narrativa amb novel·les com ara L'ocell (1985), premi Octubre de València, Posicions (1988), premi Sant Jordi, i Vol Barcelona-Mèxic (2000).

Ricard Creus i la seva esposa, la pintora Esther Boix, van fundar el Taller de Plàstica de la prestigiosa escola L'ARC, on exerceixen la seva pròpia pedagogia, basada en la creativitat i la comprensió de l'art de tots els temps. Actualment viuen en un mas a la localitat de les Preses, a la Garrotxa, d'on els han fet fills adoptius, dedicats a escriure i a pintar.

Com us definiríeu?

Tothom diu que sóc molt tossut; si no fos tan tossut, penso que ara no em veuríeu aquí. Però, per definir el meu caràcter, crec és una cosa molt difícil perquè sempre penso que el caràcter d'un està entre el que vol ser i el que li deixen ser.

Els vostres inicis artístics són com a pintor, no és així?

Sí, amb el meu padrí, amb qui ja de seguida vaig anar a museus, al Palau de Belles Arts, als concerts de la banda de diumenge al matí. Allà, mentre sentia la música mirava una galeria on hi havia aquells quadres d'història, d'altra banda tan horrorosos, però que per mi eren com uns cromos preciosos tan grans, oi? Suposo que va ser això. Ara, dibuixar i pintar ho vaig fer sempre.

A la Llotja, l'ensenyament era molt acadèmic, però em va ser molt útil perquè em van ensenyar coses que m'han servit per sempre, per pintar, i després la gran cosa va ser que allà vaig conèixer en Subirachs i en Guinovart.

A Belles Arts va continuar això de l'ensenyament acadèmic, però també la gran cosa va ser que allà vaig conèixer l'Esther Boix i en Joaquim Datzira. Dic aquests dos perquè, juntament amb en Subirachs, just acabats d'estudiar ja vam exposar a les Galeries Laietanes, amb el grup que vam crear que es deia Postectura, format per tres pintors, que eren l'Esther, en Joaquim i jo, i tres escultors, en Subirachs, en Torres Monzó i en Martí Saber.

La meva experiència pictòrica aviat la vaig deixar, perquè va arribar un moment que em vaig adonar que les pintures que feia eren il·lustracions com ara

les de l'Elliot o en García Lorca, que sempre estaven relacionades amb la literatura. Trobava que havia de dir unes coses que, si no fossin en paraules, no haurien sortit.

I doncs, d'on us ve l'ofici d'escriure?

L'ofici d'escriure suposo que em ve d'haver llegit molt i molt. Sempre volia ser pintor, però ja als catorze anys havia llegit llibres com ara *Las novelas ejemplares*, de Cervantes, i ja mai no vaig parar de llegir.

Quins autors us interessaven més?

Ui! Me n'interessaven tants! El que he fet jo sempre és que quan un m'ha interessat ho he llegit tot. Dels primers que vaig llegir tot va ser en D'Ors; després Unamuno, Faulkner, Passolini, Pavese i moltes dones, perquè m'agrada molt la literatura de les dones. He llegit també tot en James Joyce, però em quedo amb la Virginia Woolf. A mi, la Caterina Albert, que és el nom real de Víctor Català, i la Mercè Rodoreda m'agraden molt, molt.

De què parla la vostra literatura?

Tant en la poesia com en la prosa sempre busco el mateix, explicar-me les coses que no entenc de la vida, perquè trobo que la vida és una cosa preciosa: l'entorn, les persones... El que no és tan preciós és com s'ho munta la societat, amb això sempre hi estic en desacord. Llavors tant amb la narrativa com amb la poesia intento explicar-me a mi mateix les coses que no entenc, i així espero que també servirà per als altres.

Parlo molt de la guerra i la postguerra, però després va entrar un element nou, que és el maig del 68. Aquell va ser un moment que va donar il·lusió per allò del «prohibit prohibir», la imaginació al poder i aquestes coses, sobretot per a la nostra generació, que havia tingut tantes prohibicions. Doncs això t'animava, no?

Molta gent ha trobat que aquell moment (maig del 68) va ser un moment fallit; a mi no em va agradar aquell rebuig que es va fer d'en Sartre, perquè perdia Europa i guanyava Amèrica del Nord. Ara bé, no ho trobo negatiu del tot, perquè sí que es van guanyar moltes coses, com ara el respecte a la dona, que ve de llavors.

Sovint em trobo que la gent diu que la meua literatura és molt visual, i penso que això deu tenir a veure amb el meu passat de pintor, tot i que no és un passat perquè no ho he deixat mai. Aquí a casa, amb les pintures de l'Esther, o amb el meu fill, que també pinta i escriu...

En l'època que donava classes, em trobava que quan anava a veure museus, edificis o qualsevol cosa, no ho veia de la mateixa manera, perquè sempre els veia pensant que els hauria d'explicar, i llavors hi profunditzava molt més.

En quina generació literària us situaríeu?

Per mi mateix és molt difícil dir a quina generació pertanyo, però últimament em trobo que en Sam

Abrams diu que formem part de la generació invisible, que som aquells que érem nens durant la guerra i vam tenir una educació bastant accidentada. Així, cadascú s'ha anat fent a la seva manera i no tenim res en comú; només tenim en comú que tots som diferents i que tots som molt lliures i que no ens vam incloure en res.

En què esteu treballant en aquests moments?

Estic treballant en la novel·la *El focus*, i en una altra novel·la que es diu *I O*, o sigui el dubte, que seria la tercera part de *Després del maig*, on surten personatges que ja han sortit a *Posicions* i a *Vol Barcelona-Mèxic*.

Tinc pensades també com una mena de memòries, que no ho seran ben bé perquè tota la meua poesia i la meua literatura ja són una mena de memòries.

Tinc els títols, un serà *Pares i mestres*, on posaré tots els qui m'han fet de pare i tots els qui m'han fet de mestre. Després *Amics i amants*...

De projectes en tinc molts. El que passa és que ara, d'un temps ençà, cosa d'un any o dos, començo a tenir por de no tenir temps de fer-ho tot.

Com és la vostra vida actual?

La vida ara és un resoldre la vida quotidiana, que cada vegada quan et fas gran es va complicant més, però tot el temps que tinc és per escriure.

Aquí a la Garrotxa diem que estem al paradís, però per mi sempre al paradís hi ha l'escurçó, eh? I aquí també hi és, però amb les persones ha estat fantàstic, fins i tot ens han fet fills adoptius de les Preses. També anem molt a Olot, a la biblioteca, a molts actes culturals que fan, que a Olot en fan molts.

Ricard Creus i la seva dona Esther Boix a la presentació de la reedició del llibre *36 poemes a partir del 36*, al Centre Cívic de Can Felipa, l'any 2006.

Coberta i detall d'un dibuix d'Esther Boix que il·lustra el recull de l'obra poètica de Ricard Creus.